

Przykład 6.2.36 - ciąg dalszy

$\mathbb{R}^3 = (\mathbb{R}^3, +, \mathbb{R}, \cdot)$, $\mathcal{B} = \mathcal{B}_k^3$ - baza kanoniczna,

$\mathcal{B}' = (b'_1, b'_2, b'_3)$ inna baza, gdzie $b'_1 = (4, 2, 1)$, $b'_2 = (-5, 2, 3)$, $b'_3 = (1, 3, 0)$

Wyznamy współrzędne wektora $v = (-3, 15, 7)$ w bazie $\mathcal{B}'$.

$$P = P_{\mathcal{B}_k^3 \rightarrow \mathcal{B}'} = \begin{bmatrix} 4 & -5 & 1 \\ 2 & 2 & 3 \\ 1 & 3 & 0 \end{bmatrix}, X' = P^{-1}X = ?$$

Wyznamy macierz $P^{-1} = \frac{1}{47} \begin{bmatrix} 9 & -3 & 17 \\ -3 & 1 & 10 \\ -4 & 17 & -18 \end{bmatrix}$ i obliczamy

$$X' = \frac{1}{47} \begin{bmatrix} 9 & -3 & 17 \\ -3 & 1 & 10 \\ -4 & 17 & -18 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -3 \\ 15 \\ 7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{bmatrix}$$

Przykład 6.2.39. Rozważmy przestrzeń $\mathbb{R}_2[x]$ oraz jej dwie bazy

$\mathcal{B} = (1+x, x+x^2, 1+x^2)$, $\mathcal{B}' = (1, 1+x, 1+x+x^2)$. Wyznamy macierz $P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'}$.

$$b_1 = 1 = [\alpha_1, \beta_1, \gamma_1]_{\mathcal{B}'} = \alpha_1(1+x) + \beta_1(x+x^2) + \gamma_1(1+x^2) = (\alpha_1 + \gamma_1) + (\alpha_1 + \beta_1)x + (\beta_1 + \gamma_1)x^2 = 1$$

$$\text{Stąd } \begin{cases} \alpha_1 + \gamma_1 = 1 \\ \alpha_1 + \beta_1 = 0 \\ \beta_1 + \gamma_1 = 0 \end{cases} \text{ i ostatecznie } \alpha_1 = \frac{1}{2}, \beta_1 = -\frac{1}{2}, \gamma_1 = \frac{1}{2}.$$

Łatwo zauważyć, że $1+x = [\alpha_2, \beta_2, \gamma_2]_{\mathcal{B}'} = [1, 0, 0]_{\mathcal{B}'}$.

Analogicznie obliczenia przeprowadzamy dla $1+x+x^2 = [\alpha_3, \beta_3, \gamma_3]_{\mathcal{B}'}$

$$\text{i otrzymujemy } P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'} = \begin{bmatrix} \frac{1}{2} & 1 & \frac{1}{2} \\ -\frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} \\ \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} \end{bmatrix}.$$

Twierdzenie 6.2.40. Niech V będzie przestrzenią liniową skończenie wymiarową, zaś $\mathcal{B}, \mathcal{B}', \mathcal{B}''$ jej bazami. Wówczas

i) $P_{\mathcal{B}' \rightarrow \mathcal{B}} = (P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'})^{-1}$,

* ii) $P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'} \cdot P_{\mathcal{B}' \rightarrow \mathcal{B}''} = P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}''}$.

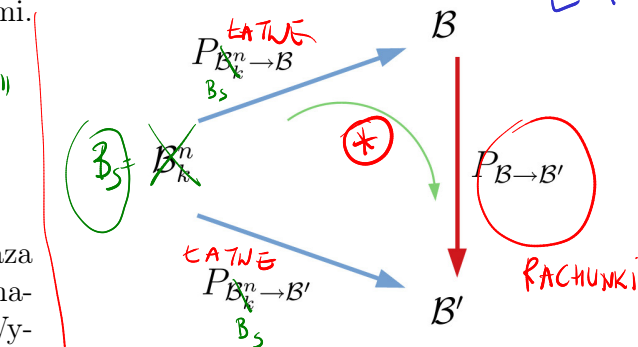
Uwaga 6.2.41. W przypadku przestrzeni $\mathbb{R}^n$, gdy baza początkowa to baza kanoniczna $\mathcal{B}_k^n$, łatwo wypisać macierze przejścia do nowych baz $P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}}$ oraz $P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}'}$. Wypisanie macierzy $P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'}$ wymaga rachunków. Na mocy twierdzenia 6.2.40 otrzymujemy $P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}'} = P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}} \cdot P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'}$, skąd $P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'} = P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}}^{-1} \cdot P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}'}$.

$\mathbb{R}_2[x] = \{f \in \mathbb{R}[x] : \deg f \leq 2\}$

$\mathcal{B}_s$ - baza standardowa

$\mathcal{B} = (1, x, x^2)$

$ax^2 + bx + c = [c, b, a]_{\mathcal{B}_s}$

* pomógł w zadaniu

$$P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'} = P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}}^{-1} \cdot P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}'}$$

$$P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}'} = P_{\mathcal{B}_k^n \rightarrow \mathcal{B}} \cdot P_{\mathcal{B} \rightarrow \mathcal{B}'}$$

TEMAT: *Przekształcenia liniowe*

7.1 Definicja przekształcenia liniowego i podstawowe własności

Niech $V = (V, +, K, \cdot)$ oraz $W = (W, \oplus, K, \odot)$ będą przestrzeniami wektorowymi nad tym samym ciałem K .

Definicja 7.1.1. Odwzorowanie $\varphi : V \rightarrow W$ spełniające warunki

- własność addytywności $\forall u, v \in V \quad \varphi(u + v) = \varphi(u) \oplus \varphi(v)$
- własność homogenity $\forall v \in V \quad \forall \alpha \in K \quad \varphi(\alpha \cdot v) = \alpha \odot \varphi(v)$,

nazywamy *odwzorowaniem liniowym* lub *przekształceniem liniowym* lub *homomorfizmem przestrzeni liniowych*.¹⁹

Twierdzenie 7.1.2. Niech $\varphi : V \rightarrow W$. Wówczas następujące warunki są równoważne.

- φ jest liniowe
- $\forall u, v \in V \quad \forall \alpha, \beta \in K \quad \varphi(\alpha \cdot u + \beta \cdot v) = \alpha \odot \varphi(u) \oplus \beta \odot \varphi(v)$
- $\forall v_1, \dots, v_n \in V \quad \forall \alpha_1, \dots, \alpha_n \in K$
 $\varphi(\alpha_1 \cdot v_1 + \dots + \alpha_n \cdot v_n) = \alpha_1 \odot \varphi(v_1) \oplus \dots \oplus \alpha_n \odot \varphi(v_n)$

Zbiór wszystkich odwzorowań liniowych odwzorowujących V w W oznaczamy $\mathcal{L}_K(V, W)$ lub $\text{Hom}_K(V, W)$ (lub krótko $\mathcal{L}(V, W)$ lub $\text{Hom}(V, W)$), gdy wiemy, z jakim ciałem mamy do czynienia).

Uwaga 7.1.3. Często notujemy $V = (V, \underline{+}, K, \cdot)$ oraz $W = (W, \underline{+}, K, \cdot)$, to znaczy używamy tych samych symboli dla działań w przestrzeniach V i W , mimo że są to różne działania.

Przykład 7.1.4. Czy φ jest liniowe?

- $\varphi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, \varphi(x) = ax$, gdzie $a \in \mathbb{R}$ ustalone

Odwzorowanie jest liniowe, bowiem dla dowolnych $\alpha \in \mathbb{R}, x_1, x_2 \in \mathbb{R}$ mamy

$$\begin{aligned} \varphi(\alpha x) &= a(\alpha x) = \alpha(ax) = \alpha\varphi(x) \text{ oraz} \\ \varphi(x_1 + x_2) &= a(x_1 + x_2) = ax_1 + ax_2 = \varphi(x_1) + \varphi(x_2). \end{aligned}$$

¹⁹Odwzorowanie to wektorowi przypisuje wektor.

Nie może być wzorem z translacją

2) $\varphi: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, \varphi(x) = ax + b$, gdzie $a, b \in \mathbb{R}$ ustalone

Jeśli $b \neq 0$, to odwzorowanie nie jest liniowe, bowiem

$$\varphi(1+1) = \varphi(2) = 2a + b \neq \varphi(1) + \varphi(1) = (a+b) + (a+b) = 2a + 2b.$$

Funkcja liniowa
to nie to samo
co
odwr. liniowe!

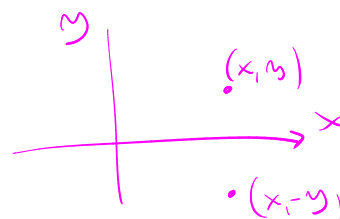
3) $\varphi: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$, symetria względem osi Ox

Ponieważ $\varphi(x, y) = (x, -y)$, zatem dla dowolnych $\alpha \in \mathbb{R}, (x, y), (x_1, y_1), (x_2, y_2) \in \mathbb{R}^2$

$$\varphi(\alpha(x, y)) = \varphi(\alpha x, \alpha y) = (\alpha x, -\alpha y) = \alpha(x, -y) = \alpha\varphi(x, y) \text{ oraz}$$

$$\varphi((x_1, y_1) + (x_2, y_2)) = \varphi(x_1 + x_2, y_1 + y_2) = (x_1 + x_2, -(y_1 + y_2)) = (x_1 + x_2, -y_1 - y_2) = (x_1, -y_1) + (x_2, -y_2) = \varphi(x_1, y_1) + \varphi(x_2, y_2).$$

Odwzorowanie jest liniowe.

4) $\varphi: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^2, \varphi(x, y, z) = (x - y + z, 2y + z + 1)$

Odwzorowanie nie jest liniowe.

$$L = \varphi(\alpha(x, y, z)) = \varphi(\alpha x, \alpha y, \alpha z) = (\alpha x - \alpha y + \alpha z, 2\alpha y + \alpha z + 1)$$

$$P = \alpha\varphi(x, y, z) = \alpha(x - y + z, 2y + z + 1) = (\alpha x - \alpha y + \alpha z, 2\alpha y + \alpha z + \alpha)$$

Na ogół $L \neq P$. Możemy podać kontrprzykład $\rightarrow (1-0+0, 2\cdot 0+0+1) = (1, 1)$

$$\varphi(5 \cdot (1, 0, 0)) = \varphi(5, 0, 0) = (5, 1) \neq 5 \cdot \varphi(1, 0, 0) = 5 \cdot (1, 1) = (5, 5)$$

$$\mathbb{R} \ni 5 \cdot (1, 0, 0) \mapsto (5-0+0, 2\cdot 0+0+1) = (5, 1)$$

Uwaga 7.1.5. i) Odwzorowanie $\varphi: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ jest liniowe wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją $a, b, c, d \in \mathbb{R}$ takie, że $\varphi(x, y) = (ax + by, cx + dy)$.

ii) Odwzorowanie $\varphi: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ jest liniowe wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją $a, b, c, d, e, f, g, h, j \in \mathbb{R}$ takie, że $\varphi(x, y, z) = (ax + by + cz, dx + ey + fz, gx + hy + jz)$.

* **Przykład 7.1.6.** Czy odwzorowanie $\varphi: \mathbb{R}_2[x] \rightarrow \mathbb{R}_1[x]$, dane wzorem $\varphi(p)(x) = (3-x)p''(x) + 4p'(x)$, dla dowolnego $p \in \mathbb{R}_2[x]$, jest liniowe?

$$\mathbb{R}_2[x] = \{ax^2 + bx + c \mid a, b, c \in \mathbb{R}\}$$

$$\mathbb{R}_1[x] = \{dx + e \mid d, e \in \mathbb{R}\}$$

Sprawdźmy, że φ jest liniowe. Wynika to z liniowości różniczkowania.

Dla dowolnych $p, q \in \mathbb{R}_2[x]$ mamy

Różniczkowanie sumy jest sumą pochodnych

$$\varphi(p+q)(x) = (3-x)(p+q)''(x) + 4(p+q)'(x) = (3-x)(p''(x) + q''(x)) + 4(p'(x) + q'(x)) = ((3-x)p''(x) + 4p'(x)) + ((3-x)q''(x) + 4q'(x)) = \varphi(p)(x) + \varphi(q)(x),$$

dla dowolnego $x \in \mathbb{R}$. Zatem $\varphi(p+q) = \varphi(p) + \varphi(q)$.

Dla dowolnych $p \in \mathbb{R}_2[x], \alpha \in \mathbb{R}$ mamy

$$\varphi(\alpha p)(x) = (3-x)(\alpha p)''(x) + 4(\alpha p)'(x) = (3-x)\alpha p''(x) + 4\alpha p'(x) = \alpha \cdot ((3-x)p''(x) + 4p'(x)) = \alpha \cdot \varphi(p)(x), \text{ dla dowolnego } x \in \mathbb{R}. \text{ Zatem } \varphi(\alpha p) = \alpha\varphi(p).$$

Niech $V = (V, +, K, \cdot)$ oraz $W = (W, \oplus, K, \odot)$.

Twierdzenie 7.1.7. Jeśli odwzorowanie $\varphi: V \rightarrow W$ jest liniowe, to wówczas

i) $\varphi(0_V) = 0_W,$

$$(x \cdot f)' = x \cdot f'$$

$$\begin{array}{ccc} p & \xrightarrow{\varphi} & m \\ \boxed{m = \varphi(p)} & & \\ m(x) & & \\ \varphi(p)(x) & & \end{array}$$

$$V \xrightarrow{\varphi} W$$

$$x \in V$$

$$\varphi(x) \in W$$

$$\text{ii) } \forall v \in V \varphi(-v) = -\varphi(v).$$

Dowód. i) Ponieważ $\boxed{0_W} + \varphi(x) = \varphi(x) = \varphi(x + \boxed{0_V}) = \varphi(x) + \boxed{\varphi(0_V)}$, zatem $\boxed{\varphi(0_V) = 0_W}$.

ii) Na mocy i) dla dowolnego $v \in V$ mamy $\boxed{0_W} = \varphi(0_V) = \varphi(v - v) = \varphi(v) + \varphi(-v)$. Stąd $\varphi(-v) = -\varphi(v)$. $\square$

Wniosek 7.1.8. Niech $\varphi : V \rightarrow W$. Jeśli $\varphi(0_V) \neq 0_W$, to φ nie jest liniowe.

KONTRADYZCJA

Dowód. Teza wynika z twierdzenia 7.1.7 i) na mocy prawa kontrapozycji. $\square$

$$(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (\neg q \Rightarrow \neg p)$$

Przykład 7.1.9. Odwzorowanie $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = 2x + 5$ nie jest liniowe, bowiem $f(0) = 5 \neq 0$.

Definicja 7.1.10. Odwzorowanie liniowe $\varphi : V \rightarrow W$ nazywamy:

i) *monomorfizmem*, jeśli φ jest *iniekcją*, *f. iniekcja*

ii) *epimorfizmem*, jeśli φ jest *surjekcją*,

iii) *izomorfizmem*, jeśli φ jest *bijekcją*, *(iniekcja + surjekcja)*

iv) *endomorfizmem*, jeśli $\boxed{V = W}$, *"wewnątrz"*

$$\varphi : V \rightarrow V$$

v) *automorfizmem*, jeśli $V = W$ i φ jest *bijekcją*, *(bijektywny endomorfizm)*

vi) *formą liniową*, jeśli $W = K$.

np. $f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}$ liniowe

$$V = (V_1 + \cdot)$$

$$K = (K + \cdot)$$

$$(K + \cdot)$$

Twierdzenie 7.1.11. Niech V oraz W będą przestrzeniami wektorowymi nad tym samym ciałem K . Niech $(b_1, \dots, b_n)$ będzie bazą przestrzeni V oraz niech $w_1, \dots, w_n \in W$ będzie dowolnym układem wektorów. Wówczas istnieje dokładnie jedno odwzorowanie liniowe $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$ takie, że $\varphi(b_i) = w_i$, dla $i \in \{1, 2, \dots, n\}$.

Uwaga 7.1.12. Z powyższego twierdzenia wynika, że aby w pełni określić odwzorowanie liniowe na przestrzeni liniowej V wystarczy określić obrazy wektorów bazowych przestrzeni V .

Przykład 7.1.13. Podaj wzór odwzorowania liniowego φ , jeśli

$$V = \mathbb{R}_2[x] \quad B = (1, x, x^2)$$

$$\varphi : \mathbb{R}_2[x] \rightarrow \mathbb{R}_1[x], \quad \varphi(x^2 + x) = 6x + 10, \quad \varphi(x - 1) = 4, \quad \varphi(2x) = 8.$$

W przestrzeni wektorowej $\mathbb{R}_2[x]$ bazą standardową jest $B = (1, x, x^2)$. Mamy

$$\begin{cases} \varphi(x^2 + x) = \varphi(x^2) + \varphi(x) = 6x + 10 \\ \varphi(x - 1) = \varphi(x) - \varphi(1) = 4 \\ \varphi(2x) = 2\varphi(x) = 8 \end{cases}$$

$$\varphi(1) = ? \quad \varphi(x) = ? \quad \varphi(x^2) = ?$$

$$B = \begin{pmatrix} 1 & x & x^2 \\ b_1 & b_2 & b_3 \end{pmatrix}$$

$$\dim \mathbb{R}_2[x] = 3$$

Jeśli b_1, b_2, b_3 są lin. niezależne to są bazą

$$\text{Stąd } \varphi(x) = 4, \quad \varphi(1) = \varphi(x) - 4 = 0, \quad \varphi(x^2) = 6x + 10 - \varphi(x) = 6x + 6.$$

$$\varphi(x) = 4, \quad \varphi(1) = 0, \quad \varphi(x^2) = 6x + 6$$

Dowolny $p \in \mathbb{R}_2[x]$ jest postaci $p(x) = ax^2 + bx + c$, dla pewnych $a, b, c \in \mathbb{R}$. Zatem $\varphi(ax^2 + bx + c) = a\varphi(x^2) + b\varphi(x) + c\varphi(1) = a \cdot (6x + 6) + b \cdot 4 + c \cdot 0 = 6ax + 6a + 4b$.

$$\text{Wzór } \varphi(p) \quad p \in \mathbb{R}_2[x]$$

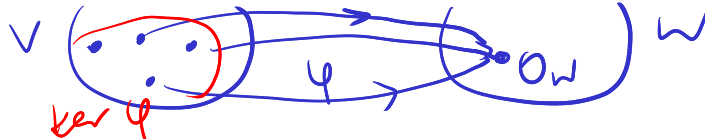
85

$$p = ax^2 + bx + c$$

$$\varphi(p)(x) = \varphi(ax^2 + bx + c) = a\varphi(x^2) + b\varphi(x) + c\varphi(1)$$

$$\text{np. } \begin{bmatrix} 0 & 1 & 1 \\ 10 & 6 & 0 \\ -1 & 1 & 0 \end{bmatrix} = 3$$

bazą

$$V \xrightarrow[\text{liniowe}]{\varphi} W$$

7.2 Jądro, obraz i rząd odwzorowania liniowego

Niech V oraz W będą przestrzeniami liniowymi nad ciałem K . Niech $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$.

Definicja 7.2.1. i) Zbiór $\{v \in V : \varphi(v) = 0_W\} \subseteq V$ nazywamy jądrem odwzorowania liniowego φ i oznaczamy $\text{Ker } \varphi$.

KERNEL (przedobraz zera)

ii) Zbiór $\{w \in W : \exists v \in V \varphi(v) = w\} = \{\varphi(v) : v \in V\} \subseteq W$ nazywamy obrazem odwzorowania liniowego φ i oznaczamy $\text{Im } \varphi$ lub $\varphi(V)$.

zbiór wartości

Uwaga 7.2.2. Dla dowolnego odwzorowania liniowego $\varphi : V \rightarrow W$ zbiory $\text{Ker } \varphi$ oraz $\text{Im } \varphi$ są niepuste.

Dowód. Ponieważ $\varphi(0_V) = 0_W$, zatem $0_V \in \text{Ker } \varphi$ oraz $0_W \in \text{Im } \varphi$. $\square$

Twierdzenie 7.2.3. Dla dowolnego $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$ zbiór $\text{Ker } \varphi$ jest podprzestrzenią liniową przestrzeni V , zaś zbiór $\text{Im } \varphi$ jest podprzestrzenią liniową przestrzeni W .

Niech V oraz W będą przestrzeniami wektorowymi nad ciałem K .

Twierdzenie 7.2.4. Dla dowolnego $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$

i) φ jest iniekcją $\Leftrightarrow \text{Ker } \varphi = \{0_V\}$,

ii) φ jest surjekcją $\Leftrightarrow \text{Im } \varphi = W$.

WYMIAR OBRAZU

Definicja 7.2.5. Jeśli $\dim \text{Im } \varphi < \infty$, to liczbę tę nazywamy rzędem odwzorowania liniowego $\varphi : V \rightarrow W$ i oznaczamy $r(\varphi)$ lub $\text{rank}(\varphi)$.

Twierdzenie 7.2.6. (Twierdzenie o rzędzie, Rank-nullity theorem) Niech V oraz W będą przestrzeniami wektorowymi skończenie wymiarowymi nad ciałem K . Niech $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$. Wówczas

$$\dim \text{Im } \varphi + \dim \text{Ker } \varphi = r(\varphi) + \dim \text{Ker } \varphi = \dim V.$$

Wniosek 7.2.7. Dla dowolnego $\varphi \in \mathcal{L}(V, W)$ mamy $\dim \text{Im } \varphi \leq \dim V$.

Przykład 7.2.8.

$$\varphi : \mathbb{R}^4 \rightarrow \mathbb{R}^3, \quad \varphi(x, y, z, t) = ((x + y + z + 2t, x - y + z + 6t, x + y - z - 4t))$$

Wyznacz jądro oraz obraz φ , ich bazy i wymiary. Podaj własności φ .

$$\varphi(x, y, z, t) = (0, 0, 0) \Leftrightarrow \begin{cases} x + y + z + 2t = 0 \\ x - y + z + 6t = 0 \\ x + y - z - 4t = 0 \end{cases}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 2 & 0 \\ 1 & -1 & 1 & 6 & 0 \\ 1 & 1 & -1 & -4 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow[w_3 - w_1]{w_2 - w_1} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 2 & 0 \\ 0 & -2 & 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & -2 & -6 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow[-\frac{1}{2}w_3]{-\frac{1}{2}w_2} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 2 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & -2 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 3 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow{w_1 - w_3}$$

$$\mathbb{R}^3 \ni \varphi(x, y, z, t) = (x, x, x) + (y, -y, y) + (z, z, -z) + (2t, 6t, -4t)$$

złożenie odwz. lin. jest odwz. liniow. f-izomorfizm $\Rightarrow$ f⁻¹-izomorfizm.

Twierdzenie 7.3.2. i) Jeśli $f \in \mathcal{L}(U, V)$ oraz $g \in \mathcal{L}(V, W)$, to wówczas $g \circ f \in \mathcal{L}(U, W)$.

$\mathcal{L}(U, W)$

ii) Jeśli $f \in \mathcal{L}(U, W)$ jest bijekcją, to $f^{-1} \in \mathcal{L}(W, U)$.

izomorfizm

Oznaczmy przez $Aut_K(V) = \{f \in \mathcal{L}(V, V) : f - \text{bijekcja}\}$ zbiór wszystkich automorfizmów przestrzeni liniowej V .

Wniosek 7.3.3. Zbiór $Aut_K(V)$ wraz z działaniem składania odwzorowań jest grupą nieprzebienną.

Dowód. Wewnętrzność działania składania wynika na mocy twierdzenia 7.3.2 i). Składania odwzorowań jest łączne. Elementem neutralnym jest odwzorowanie identycznościowe id_V . Elementem symetrycznym do $f \in Aut_K(V)$ jest f^{-1} , bowiem na mocy twierdzenia 7.3.2 ii) $f^{-1} \in Aut_K(V)$. $\square$

Grupa $Aut_K(V)$ bywa też oznaczana symbolem $GL(V)$ i nazywana pełną lub ogólną grupą liniową przestrzeni liniowej V .

Przykład 7.3.4. Odwzorowanie $\varphi : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$, dane wzorem $\varphi(x_1, x_2, x_3) = (x_1 + x_2 + x_3, x_2 + x_3, x_1 + x_2)$ jest automorfizmem przestrzeni $\mathbb{R}^3$.

7.4 Reprezentacja macierzowa odwzorowania liniowego

Niech V oraz W będą przestrzeniami liniowymi skończenie wymiarowymi nad ciałem K . Niech $\mathcal{B}_V = (b_1, \dots, b_n)$ oraz $\mathcal{B}_W = (c_1, \dots, c_m)$ będą ustalonymi bazami przestrzeni V i W odpowiednio. Rozważmy odwzorowanie liniowe $\varphi : V \rightarrow W$.

$b_1, \dots, b_n \in V \Rightarrow \varphi(b_1), \dots, \varphi(b_n) \in W$
 $\uparrow$
 są kombin. linowa $c_1, \dots, c_m$

Definicja 7.4.1. Macierzą (lub reprezentacją macierzową) odwzorowania liniowego φ w bazach $\mathcal{B}_V, \mathcal{B}_W$ nazywamy macierz $A \in M_{m \times n}(K)$, której kolejne kolumny to współrzędne wektorów $\varphi(b_1), \dots, \varphi(b_n)$ w bazie $\mathcal{B}_W$. Oznaczamy ją symbolem $M_\varphi(\mathcal{B}_V, \mathcal{B}_W)$.

Przykład 7.4.2. Wyznacz macierz odwzorowania liniowego $\varphi : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^2$, $\varphi(x, y, z) = (3x, 2y + z)$, gdy rozważamy

a) w $\mathbb{R}^3$ i $\mathbb{R}^2$ bazy kanoniczne e_1, e_2, e_3 i $\hat{e}_1, \hat{e}_2$

$V = \mathbb{R}^3 \xrightarrow{\varphi} W = \mathbb{R}^2$
 $\dim V = 3$ $\dim W = 2$

$\varphi(e_1)$
 $\varphi(e_2)$
 $\varphi(e_3)$

$\varphi(1, 0, 0) = (3, 0), \varphi(0, 1, 0) = (0, 2), \varphi(0, 0, 1) = (0, 1), M_\varphi(\mathcal{B}_V, \mathcal{B}_W) = \begin{bmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 1 \end{bmatrix}$

$A = \begin{bmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3x \\ 2y + z \end{bmatrix}$

$A'' = \begin{bmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 1 \end{bmatrix}$ 2×3

$\varphi(x, y, z) = (3x, 2y + z)$

b) bazy $\mathcal{B} = (b_1 = (1, 2, 0), b_2 = (1, 1, 1), b_3 = (0, 0, 1)), \mathcal{C} = (c_1 = (1, 2), c_2 = (0, 1))$

10 > 110 φ zmiana bazy

$\varphi(b_1) = \varphi(1, 2, 0) = (3, 4) = [\alpha_1, \beta_1]_{\mathcal{C}}, (3, 4) = \alpha_1 c_1 + \beta_1 c_2 = (\alpha_1, 2\alpha_1 + \beta_1)$
 $\Rightarrow \alpha_1 = 3, \beta_1 = -2, \varphi(b_1) = [3, -2]_{\mathcal{C}}$

$\varphi(b_2) = \varphi(1, 1, 1) = (3, 3) = [\alpha_2, \beta_2]_{\mathcal{C}}, (3, 3) = \alpha_2 c_1 + \beta_2 c_2 = (\alpha_2, 2\alpha_2 + \beta_2)$

$$\begin{aligned} \varphi(b_3) &= \varphi(0, 0, 1) = (0, 1) = [\alpha_3, \beta_3]_{\mathcal{C}}, & (0, 1) &= \alpha_3 c_1 + \beta_3 c_2 = (\alpha_3, 2\alpha_3 + \beta_3) \\ & & & \Rightarrow \underline{\alpha_2 = 3, \beta_2 = -3}, \varphi(b_2) = \underline{[3, -3]_{\mathcal{C}}} \\ & & & \Rightarrow \alpha_3 = 0, \beta_3 = 1, \varphi(b_3) = [0, 1]_{\mathcal{C}} \\ M_{\varphi}(\mathcal{B}, \mathcal{C}) &= \begin{bmatrix} 3 & 3 & 0 \\ -2 & -3 & 1 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

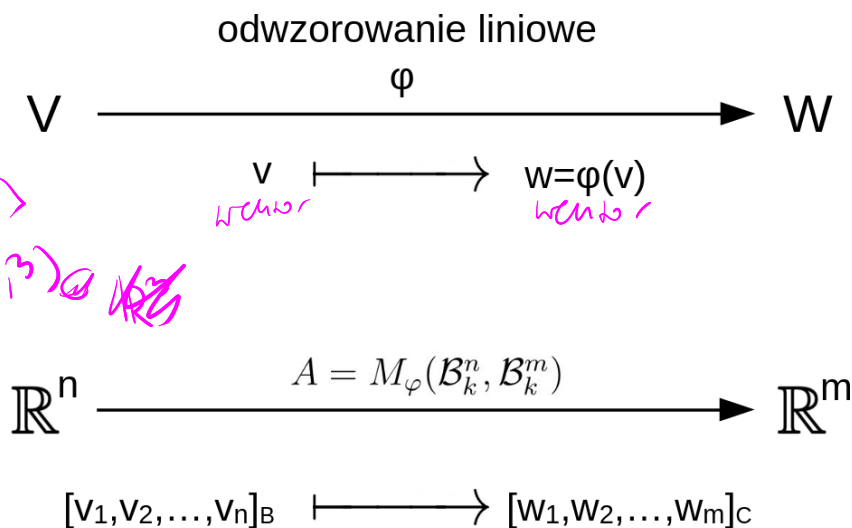
Obserwacja: Postać macierzy reprezentującej dane odwzorowanie liniowe zależy od wyboru baz.

Uwaga 7.4.3. Odwzorowanie $\varphi : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ jest liniowe wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje macierz $A \in M_{m \times n}(\mathbb{R})$ taka, że $\varphi(x) = Ax$

$$\forall (x_1, \dots, x_n) \in \mathbb{R}^n \quad \varphi(x_1, \dots, x_n) = A \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix}.$$

Wówczas $A = M_\varphi(\mathcal{B}_k^n, \mathcal{B}_k^m)$.

Uwaga 7.4.4. Rozważmy dwie przestrzenie liniowe V oraz W nad $\mathbb{R}$ takie, że $\dim V = n$ oraz $\dim W = m$. Niech $\mathcal{B}$ będzie bazą przestrzeni V , zaś $\mathcal{C}$ bazą przestrzeni W .

Przykład 7.4.5. Wyznacz macierz odwzorowania liniowego $f : \mathbb{C}_1[z] \rightarrow M_2(\mathbb{C})$, $f(\alpha z + \beta) = \alpha A + \beta I_2$, gdzie $A = \begin{bmatrix} 2+i & 1 \\ 3 & 4-i \end{bmatrix}$, względem baz standardowych danych przestrzeni $(\mathbb{C}_1[z], +, \mathbb{C}, \cdot)$ oraz $(M_2(\mathbb{C}), +, \mathbb{C}, \cdot)$.

Weźmy dowolny $p \in \mathbb{C}_1[z]$. Jest on postaci $p(z) = \alpha z + \beta$.

Rozważamy bazę $\mathcal{B} = (1, z)$ przestrzeni $\mathbb{C}_1[z]$ oraz bazę $\mathcal{C} = (E_{11}, E_{12}, E_{21}, E_{22})$ przestrzeni